

ZAJEDNICA SAVEZA OSOBA S INVALIDITETOM HRVATSKE

LIDERSKA ULOGA MLADIH S INVALIDITETOM

Zagreb, 2022.

Izdavač: Zajednica saveza osoba s invaliditetom
Hrvatske - SOIH
Zagreb, Savska cesta 3

Za izdavača: Marica Mirić

Autori: Martina Mokus
Marica Mirić
Karlo Kanajet
Kristina Peruničić

Grafička obrada: Ratmir Džanić

Tisak: Correctus media d.o.o.

Naklada: 50

ZAJEDNICA SAVEZA OSOBA S INVALIDITETOM HRVATSKE

LIDERSKA ULOGA MLADIH S INVALIDITETOM

ZAKLADA
HRVATSKA
ZA DJECU

Ova je Brošura izrađena uz financijsku podršku Zaklade “Hrvatska za djecu”. Sadržaj Brošure u isključivoj je odgovornosti Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske i ni pod kojim uvjetima ne može se smatrati kao odraz stajališta Zaklade “Hrvatska za djecu”.

S a d r Ź a j

Predgovor

1. Uvod	6
2. Savjeti za mlade za razvijanje liderskih vještina	7
3. Savjeti za odrasle za promoviranje liderstva mladih	9
4. Savjeti za zajednice za promoviranje liderstva mladih	11
5. Savjeti za nastavnike i školsko osoblje za promoviranje liderstva mladih	12
6. Savjeti za obitelji za promoviranje liderstva mladih	13
7. Savjeti za poslodavce za promoviranje liderstva mladih	14

Kroz dugogodišnje djelovanje Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH) se u zadnjem desetljeću suočila sa sve manjim uključivanjem mladih s invaliditetom u upravljačka tijela udruga i saveza osoba s invaliditetom. Povećani naponi koje je učinio manji broj saveza pokazuju da se mladi žele uključiti u rad i da mogu djelovati ukoliko im se pruže odgovarajući alati i povećaju kompetencije.

SOIH je Forum mladih osnovao 2019. godine i postigao da su svake godine mladi održavali svoje skupove, a 2020. godine i Europski skup o neovisnom življenju u suradnji sa European Disability Forumom i organizacijom European Network on Independent Living. Na Skupu je voditeljica SOIH-Foruma mladih predstavila sustav neovisnog življenja osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na uslugu osobne asistencije. Bila je to ujedno i prilika da se mladi s invaliditetom još više uključe u aktivnosti SOIH-a, koje su se s obzirom na pandemiju provodile virtualno. Takav pristup za SOIH je bio izniman poticaj da prijavi projekt putem kojeg bi skupinu mladih osposobio za upoznavanje liderskih uloga, razumijevanje liderstva te stvaranje preduvjeta za preuzimanje uloga lidera u organizacijama osoba s invaliditetom. Nove paradigme koje su uspostavljene Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, Ciljevima održivog razvoja 2020.-2030., Europskom strategijom za osobe s invaliditetom 2021.-2030. te Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. ubrzale su procese digitalizacije i razvoja asistivne tehnologije, zahtijevajući promjenu pristupa vođenju udruga osoba s invaliditetom, koja je potpuno zasnovana na modelu ljudskih prava. Usvajanjem nove Europske strategije za mlade 2019. godine, kao i Europske agende za rad s mladima, državama članicama Europske unije pružen je snažniji poticaj za bavljenje politikama za mlade. Osim toga, brojne su države članice u posljednjem desetljeću krenule s integralnijim, koherentnijim i više strukturiranim pristupom prema politikama za mlade, s ciljem što adekvatnijeg odgovora na lokalne potrebe mladih, ali i iskorištavanja europskih sredstava kao što su Erasmus+ i Europske snage solidarnosti. Ova promjena dodatno je naglasila potrebu boljeg razumijevanja ciljeva, instrumenata, aktera i mehanizama lokalnih, nacionalnih te europskih politika za mlade.

Stoga je Projekt „Znanjem do uspjeha“ prilog provođenju navedenih strategija i dokumenata s ciljem jačanja uloge mladih u društvu, posebice imajući na umu da je 2022. godina proglašena Europskom godinom mladih.

1. Uvod

U cilju provođenja Projekta „Znanjem do uspjeha“ provedeno je nekoliko radionica kroz koje se mlade s invaliditetom željelo potaknuti na bolje razumijevanje liderske uloge- Liderstvo zasnovano na vrlini; Liderstvo služenjem; Pet stvari po kojima se može prepoznati učinkovit lider i Kako postati dobar lider? Lider se ne rađa, nego postaje.

Potom je proveden intervju s deset uključenih mladih osoba kako bi se prikupila njihova gledišta o tome što nekoga čini liderom te su upitani za savjet kako se na najbolji način može podržati razvoj liderstva kod mladih s invaliditetom.

Prema mladima s invaliditetom, liderstvo je:

posvećenost napredovanju	prihvatanje različitosti	principijelnost
razmišljanje otvorena uma	iskorištavanje svih potencijala	umijeće slušanja
pokretanje promjena	asertivnost	uključivanje humora kada je to potrebno
razmišljanje izvan okvira	prepuštanje vodeće uloge drugima	spremnost na maksimalno davanje
poticanje drugih	dostupnost onima koji traže pomoć	vizija
ispunjavanje uloge uzora	samoaktualizacija	racionalnost i pronalazak odgovora na probleme
timski rad	zalažanje za osobe iz okruženja	entuzijizam
obrazac ponašanja koji služi za primjer	djelovanje u ulozi zagovaratelja	umrežavanje
aktivan angažman	nadilaženje predrasuda	odgovorno ponašanje
uključivanje u volontiranje	kvalitetna komunikacija	vidjeti uvijek „času napola punu“
traženje prilika	međusobno osnaživanje	inovativan pristup
prijenos znanja	neodustajanje	vlrina skromnosti
reputacija osobe od povjerenja	pobjednički mentalitet	staloženost

Ova Brošura izrađena je kako bi se na temelju dobivenih rezultata potaknula podrška svih dionika koji sudjeluju u razvoju njihovih liderskih potencijala.

2. Savjeti za mlade za razvijanje liderskih vještina

U cilju jačanja mladih s invaliditetom za lidersku ulogu daju se sljedeći savjeti:

1. Vjerujte u sebe. Postavite ciljeve za ono što želite postići i izradite plan kako postići te ciljeve.
2. Povežite se s liderima kojima vjerujete i iskoristite ih kao resurse za prilike u volontiranju za učenje liderske uloge.
3. Pronađite mentora, nekoga kome se možete potpuno povjeriti i tko će vas podržati u razvijanju liderskih vještina.
4. Budite mentor mlađim osobama s invaliditetom. Pomozite im razviti liderske vještine dijeljenjem vlastitog iskustva i povezujući ih s dostupnim prilikama.
5. Sudjelujte u konferencijama o liderstvu mladih.
6. Iskoristite prednost radionica o liderstvu koje uključuju mlade i roditelje, budući da roditelji mogu biti vrijedan resurs za podršku liderskim vještinama.
7. Pomognite organizirati konferencije i druge projekte o liderstvu mladih.
8. Stvorite mrežu podrške.
9. Povežite se s drugim mladim liderima s invaliditetom, uključujući one u drugim zajednicama.
10. Podijelite iskustva (što ste vi radili, što je funkcioniralo u vašem slučaju itd.) i učite jedni od drugih.
11. Uspostavite forum mladih s invaliditetom u udrugama čiji ste član, a koji će služiti kao resurs za druge mlade s invaliditetom.
12. Razvijajte različite kreativne aktivnosti (sport, glazba, kreativne radionice i sl.) kroz koje unapređujete vještine, razvijate i podižete samopouzdanje.
13. Uključite se u liderske aktivnosti već u školi. Počnite s malim stvarima (npr. pridruživanjem odboru ili savjetu za mlade) i potom se povežite s drugim mrežama.
14. Pohađajte ljetne kampove. Kampovi često ugrađuju liderstvo i teambuildingu aktivnosti i ciljeve. Pohađanje kampova također omogućava da izađete iz domova i razvijete samostalnost u strukturiranom okruženju. Većina kampova nudi sjajne prilike za poboljšanje liderskih vještina.
15. Ne ograničavajte se samo na vaše akademske prilike već punu pažnju posvetite i neformalnom obrazovanju.

2. Savjeti za mlade za razvijanje liderskih vještina

16. Budite aktivni u udrugama osoba s invaliditetom i povežite se s drugim liderima.
17. Povežite se s drugim centrima za mlade.
18. Iskoristite prednost nastupa na panelima ili ispred velike grupe u udruzi, školi i sl. Ovo su dobre prilike za vježbanje komunikacijskih i vještina javnoga nastupa.
19. Budite asertivni. Pobrinite se da ljudi znaju koju podršku trebate, a koju ne trebate. Pomognite roditeljima i odraslima da razumiju vaše potrebe i budite strpljivi kada ne razumiju. Nemojte se ustručavati tražiti pomoć.
20. Preuzmite odgovornost za poduzimanje koraka potrebnih za ostvarenje vaših ciljeva da postanete lider.
21. Biti lider ne znači raditi sav posao ili biti u centru pozornosti, već raditi zajedno u timu i postići zajednički cilj.
22. Budite upoznati u koje situacije ulazite i koja su očekivanja. Primjerice, uvijek provjerite građevinsku, komunikacijsku i orijentacijsku pristupačnost.
23. Budite samozagovaratelj. Govorite u svoje ime, u što vjerujete i što vam treba za potpuno uključivanje u zajednicu.
24. Budite svoji i volite sebe zbog onoga što jeste. Podijelite vaše iskustvo invaliditeta s drugima.
25. Budite kreativni. Nemojte dopustiti da drugi ljudi određuju što možete ili ne možete. Biti lider s invaliditetom ponekad uključuje razmišljanje izvan okvira.

3. Savjeti za odrasle za promoviranje liderstva mladih

Odrasli imaju neprocenjivu ulogu u stvaranju povoljnih uvjeta za razvijanje svih potencijala mladih s invaliditetom.

1. Slušajte mlade s invaliditetom i posebno poštujujte njihove ciljeve i snove. Podržite ih u procesu postizanja njihovih ciljeva, posebno u suočavanju s izazovima.
2. Ohrabrite ih na poduzimanje rizika i uključivanje u nove aktivnosti za razvijanje liderskih vještina.
3. Informirajte ih o dostupnim prilikama za liderstvo.
4. Omogućite im prilike za druženje (npr. odlazak na večeru, kuglanje, sastanke i sl.).
5. Naučite ih kako predstaviti svoj invaliditet i kada to učiniti.
6. Budite aktivni u lokalnoj udruzi osoba s invaliditetom. Istražite koje prilike za liderstvo ili podršku su dostupne i podijelite ih s mladima s invaliditetom.
7. Kada se pojavi novi izazov ili situacija, pomognite im da se pripreme za novo iskustvo. Primjerice, ako kreću na fakultet povežite ih s nekime u školi tko im može predložiti strategije koje im mogu pomoći da bolje razumiju očekivanja na fakultetu.
8. Pružite im i pozitivnu povratnu informaciju i konstruktivnu kritiku. Istaknite napredak koji su postigli. Budite iskreni ako nešto ne funkcionira i pomozite im pronaći put koji je bolji. Time ćete ih ohrabriti da nastave razvijati liderske vještine unatoč izazovnim situacijama.
9. Budite strpljivi. Određene vještine mogu zahtijevati više vremena i vježbe da ih mladi s invaliditetom steknu. Dajte im vremena i prostora da sami probaju novo prije nego što im pružite pomoć. Dopustite im da griješe jer se važne lekcije nauče na vlastitim greškama.
10. Ne ignorirajte invaliditet mladih s invaliditetom – umjesto toga, razgovarajte s njima i pitajte ih na koji način im možete pomoći.
11. Rano potičite liderstvo. Pitajte malu djecu što žele biti kada odrastu. Otkivanje strasti djece kada su mala pomaže im da definiraju tip osobe i lidera kakav će postati, kao i da otkriju raspon karijernih opcija za budućnost.

3. Savjeti za odrasle za promoviranje liderstva mladih

12. Budite dostupni za pružanje savjeta: dajte im savjet kada je potrebno.
13. Ohrabrite mlade s invaliditetom da pohađaju ljetne kampove.
14. Ponudite im izbore jer je to jedan od načina promicanja samoodređenja.
15. Pružite im alate za samozagovaranje i samopouzdanje potrebne da osiguraju svoje mjesto u društvu.
16. Zagovarajte prava mladih s invaliditetom i budite im primjer u tome.
17. Potaknite njihove jake strane kako bi prevladali svoje slabosti.
18. Učite ih vještinama neovisnog življenja koje će ih potaknuti na donošenje odluka, pravo izbora i odgovornost.

4. Savjeti za zajednice za promoviranje liderstva mladih

Lokalna zajednica u kojoj odrastaju mladi s invaliditetom ima neprocjenjiv utjecaj na razvoj njihovih potencijala.

1. Učinite lokalne zajednice građevinski, komunikacijski, orijentacijski i digitalno pristupačnima.
2. Djelujte na podizanju svijesti zajednice o mogućnostima mladih s invaliditetom.
3. Pružite sadržaje u kojima mladi s invaliditetom mogu sudjelovati od najranijeg djetinjstva (vrtići, dječja igrališta, škole, knjižnice, bazeni, kina, kazališta i sl.).
4. Potražite načine na koje se mladi s invaliditetom mogu predstaviti putem medija (npr. priče u novinama i na radiju i sl.).
5. Izradite biltene ili informativne listove za mlade s invaliditetom. Mladi s invaliditetom mogu dati ideje i savjete o svom uspjehu i služiti kao primjeri dobre prakse.

5. Savjeti za nastavnike i školsko osoblje za promoviranje liderstva mladih

Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva da nastavno osoblje, ali i vršnjaci potiču razvoj liderskih potencijala mladih s invaliditetom

1. Potražite strategije koje učenicima s teškoćama u razvoju mogu omogućiti uspjeh u nastavi. Primjerice, osigurajte im dodatno vrijeme na ispitima ili im omogućite da drugi učenici pruže vršnjačku potporu u izvršavanju zadataka.
2. Profesionalno se usavršavajte za provođenje inkluzivnog obrazovanja kako biste promovirali liderstvo mladih u vašoj školi.
3. Povežite učenike s mentorom. Mentori usađuju vrijednosti u mlade s invaliditetom i mogu imati značajan utjecaj na njih. Mentori mogu osigurati resurse za mlade prilikom prijelaza u osnovnu i srednju školu ili na fakultet. Resursi mogu sadržavati savjete o tome s kime razgovarati u školi ili gdje ići ukoliko se pojavi problem.
4. Izradite „kutije alata“ kroz koje prikazujete najbolja iskustava koja mladi s teškoćama u razvoju mogu koristiti za unaprjeđenje liderskih potencijala.
5. Promičite različitost i inkluziju u školama edukacijom učenika koji nisu osobe s invaliditetom. Provedite „stručni panel“ na kojemu će mladi s invaliditetom podijeliti svoja iskustva i odgovarati na pitanja. To će u ranoj fazi potaknuti poštovanje prema osobama s invaliditetom te rušiti predrasude i stereotipe.
6. Učite vještine samozagovaranja. U ranoj fazi to uključite u nastavu.
7. Pružite mladima s invaliditetom prilike da vode/pomognu u igri u učionici, na tjelesnom odgoju i u ostalim aktivnostima.
8. Upoznajte učenike s teškoćama u razvoju na temelju pristupa „jedan na jedan“, razvijajući smislene i pozitivne odnose.
9. Koristite što više asistivnu tehnologiju sukladno potrebama učenika s teškoćama u razvoju.
10. Osigurajte pristupačnost škole, didaktička pomagala i edukacije osoblja o djeci s teškoćama u razvoju.
11. Podržite vršnjačku potporu i potičite prilike za druženje i interakciju s vršnjacima putem suradnje na zadacima ili provođenja slobodnog vremena.

6. Savjeti za obitelji za promoviranje liderstva mladih

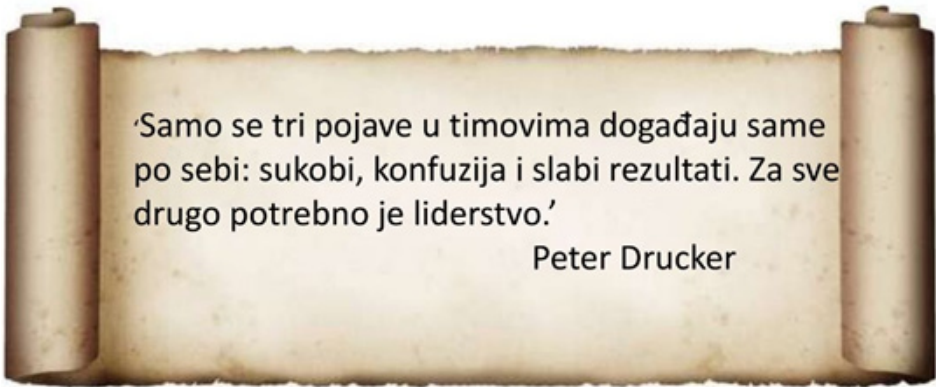
Najveću ulogu u razvijanju liderskih potencijala mladih s invaliditetom imaju obitelji koje u prvom redu potiču njihovo osnaživanje, a potom i izbore.

1. Njeguajte vještine samozagovaranja mladih s invaliditetom.
2. Postavite strukturu i očekivanja kod kuće, kao što su tjedni poslovi i vrijeme za domaću zadaću. Postavljanje visokih očekivanja u podržavajućoj okolini kod kuće pripremit će mlade s invaliditetom za očekivanja s kojima će se kasnije suočiti u školi ili na radnome mjestu.
3. Slušajte mlade s invaliditetom ako iskazuju da trebaju pomoć ili u školi nešto ide u krivom smjeru. Njima je važno da znaju da se mogu osloniti na vas.
4. Ne budite previše zaštitnički nastrojeni. Dajte mladima prostora da rastu i uče iz vlastitih iskustava i grešaka.
5. Ohrabrite mlade da ustraju u suočavanju s izazovima. Osigurajte im podršku koju trebaju da bi riješili probleme s kojima se susreću.
6. Osigurajte ili dogovorite prijevoz tako da mladi mogu sudjelovati u društvenim aktivnostima kroz koje će ojačati liderske uloge.
7. Potaknite mlade na zapošljavanje ili samozapošljavanje jer im to pruža ulogu u društvu koja je cijenjena i mogućnost za ostvarenje liderske uloge.

7. Savjeti za poslodavce za promoviranje liderstva mladih

Dostojanstven rad jedini je koji će mlade s invaliditetom iz svijeta socijalne ovisnosti potpuno uključiti u život zajednice na ravnopravnoj osnovi s onima bez invaliditeta.

1. Podržite različitost i inkluziju na radnom mjestu zapošljavanjem osoba s invaliditetom i edukacijom zaposlenika bez invaliditeta. Jedan od načina kako ovo provesti jest održavanje panela na kojemu će mladi s invaliditetom podijeliti svoja iskustva i odgovoriti na pitanja vaših zaposlenika. To će potaknuti poštovanje prema zaposlenicima osobama s invaliditetom držeći komunikaciju otvorenom.
2. Udružite se s drugim organizacijama kako bi razvili liderske programe za zaposlenike mlade s invaliditetom.
3. Profesionalno se usavršavajte kako biste pružili što veću podršku mladima s invaliditetom na radnom mjestu.
4. Vjerujte u potencijale mladih s invaliditetom i pružite im priliku da budu lideri.
5. Konzultirajte se sa Zavodom za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, centrima za profesionalnu rehabilitaciju, ispostavama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a posebice s udrugama osoba s invaliditetom u lokalnoj zajednici o svim zabrinutostima, nedoumicama ili potrebnoj podršci.
6. Upoznajte se s poticajima koje vam država pruža za zapošljavanje mladih s invaliditetom.

A horizontal scroll with a light beige, aged paper texture. The scroll is unrolled in the center, showing a quote in black text. The ends of the scroll are rolled up into cylindrical shapes. The background is plain white.

‘Samo se tri pojave u timovima događaju same po sebi: sukobi, konfuzija i slabi rezultati. Za sve drugo potrebno je liderstvo.’

Peter Drucker

ZAJEDNICA SAVEZA OSOBA S INVALIDITETOM HRVATSKE

**Savska cesta 3, Zagreb
tel.: 48 29 394
www.soih.hr
soih@soih.hr**